

Državni izpitni center

M 1 4 2 5 6 1 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 28. avgust 2014

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

DEL A**Izpitna pola 1****1. naloga: Prazgodovinska umetnost**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ 3, 6	
	1	♦ 1, 2, 4	
	1	♦ 5, 1	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ 40 000 let pr. n. št., paleolitik	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ megalitska arhitektura, Svetišče v Stonehengeu	
	2	♦ dolmen ♦ kromleh	Za en pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	3	tri od: ♦ različni materiali: kamen, kost, glina, roževina ♦ masivno telo ♦ shematiziranost ♦ brez podrobnosti ♦ poudarjeni boki in prsi ♦ stilizacija ♦ vreznine ♦ geometričnost ♦ simetrija	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	2	dve od: ♦ Altamira ♦ Lascaux ♦ Peche Merle ♦ Chauvet ♦ La Madeleine	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: ♦ odtisi rok ♦ konji ♦ jeleni ♦ biki ♦ govedo ♦ teriomorfi ♦ abstraktni in geometrijski vzorci	Za en pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	1	♦ Pogrebci so jih dali pokojniku v grob za življenje po smrti, označujejo položaj pokojnega, povezava z verovanjem in magijo.	

2. naloga: Grško kiparstvo

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ 2	
	1	♦ 4, 3	
	1	♦ 1, 5, 6	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	3	tri od: ♦ friz zunanjščine ♦ metope ♦ atika ♦ timpanon ♦ friz naosa ♦ na podstavku oltarja	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ akt	
	3	tri od: ♦ grški kontrapost ♦ športnik, udeleženec pentatlona ♦ idealizacija telesa in obraza ♦ grški klasični kanon ♦ telo v razmerju z glavo 1 : 7 ♦ simetrija v telesu ♦ harmonija v postavitvi figure ♦ rahla S linija	Za en pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	2	dve od: ♦ Poliklejt ♦ Miron ♦ Fidija ♦ Praksitel	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	3	tri od: ♦ naturalizem ♦ poudarjena mišičavost ♦ patos ♦ gibanje ♦ boj ♦ bolečina ♦ žanrski prizori ♦ upodobitev otrok in starcev ♦ upodobitev trenutka ♦ razgibane kompozicije ♦ dramatičnost ♦ erotika ♦ nov kanon ♦ vitkejše figure	Za en pravilen odgovor 1 točka.

3. naloga: Razvoj pročelja sakralne stavbe od antike do renesanse

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ stilobat/ploščad ♦ stebni obod, stebni redi, stebrišče ♦ arhitrav ♦ friz ♦ timpanon/zatrej ♦ akroterij ♦ stereobat ♦ stebri 	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	♦ glava na deblu stebra – kapitel, na osnovi katerega se izoblikujejo trije stebni redi	
	1	♦ steber, obredi so potekali zunaj, zato je bil pomemben pogled na stavbo od zunaj	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ tridelna vertikalna in horizontalna delitev ♦ tri ravni odprtin, ki jih obrobljajo lizene ♦ dva simetrična zvonika, ki obrobljata osrednji del ♦ geometrijsko zasnovana fasada iz kvadrata in večkotnika 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ poudarjeni slavnostni vhod, trojni stopničasto poglobljeni slavolok s timpanoni ♦ značilno okroglo okno rozeta ♦ galerija kraljev ♦ okensko krogovičje ♦ fiale ♦ križne rože ♦ arhitekturno kiparstvo 	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ kompozicija temelji na skladnosti in simetriji ♦ uporabil je klasične antične citate: slavolok in svetiščno lice (timpanon, pilastri, stebri) ♦ pomembna so idealna zlatorezna razmerja med delom do celoto ♦ geometrijsko zasnovana fasada 	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	1	♦ poudarjen je teoretični in estetski naslon na antiko <ul style="list-style-type: none"> ♦ iskanje idealne združitve in harmonije med antičnim in krščanskim izročilom 	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.6	1	♦ podeželska vila, vila Rotonda	
	1	♦ Andrea Palladio	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.7	1	♦ neoklasicizem, klasicizem	

4. naloga: Poznavanje arhitekture, romanika

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ C	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	3	tri od: ♦ polkrožni lok ♦ banjasti obok ♦ gradnja iz pravilno klesanih kamnov ♦ križiščni kvadrat ♦ vezani sistem ♦ masivna gradnja ♦ adicija stavbnih elementov ♦ trdnjavski videz ♦ bazilikalna zasnova	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	3	♦ ostenje, profiliran okvir, polstebri ♦ preklada ♦ luneta, timpanon ♦ trimo/delilni steber ♦ arhitekturna plastika/portalna plastika/kiparski okras ♦ arhivolta ♦ podboj	Za pet, šest ali sedem pravih navedb 3 točke, za tri ali štiri pravilne 2 točki, za eno ali dve pravilni 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ B	
	3	tri od: ♦ pet ladij (ena glavna, po dve stranski) ♦ prečna ladja ♦ križiščni kvadrat ♦ traveja ♦ korni obhod/deambulatorij ♦ romarski kor ♦ žarkasto razporejene apside/apsidole ♦ oblika latinskega križa	Za en pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	2	dve od: ♦ Gornji Grad ♦ Stična ♦ Žiče	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	1	♦ Romarsko	
	1	♦ Ljudje so romali v svete kraje Jeruzalem, Rim, Santiago de Compostela, ker so verjeli v čudežno moč relikvij, Cerkev je takrat obvladovala duhovno, gospodarsko in politično življenje.	
Skupaj	2		

5. naloga: Gotska umetnost na Slovenskem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	♦ Marija Zavetnica s plaščem	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	ena od: ♦ Marija kot nebeška priprošnjica pod svojim plaščem ljudi vseh slojev ščiti pred tegobami tistega časa: pred kugo, lakoto, vojnami, Turki. ♦ Marija kot (mater omnia) mati vseh.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	2	dve od: ♦ Upodobitev na sliki 1 je relief, upodobitev na sliki 2 je freska. ♦ Marijin plašč na sliki 1 držijo angelci, na sliki 2 pa svetnika Primož in Felicijan. ♦ Ljudje pod plaščem na sliki 1 se ozirajo k Mariji, tisti na sliki 2 pa k Kristusu. ♦ Za razliko od Marije na sliki 1, Marija na sliki 2 kaže dojko (je dvojno priprošnjištvo). ♦ Tegobe ljudi na sliki 1 niso prikazane, na sliki 2 pa so prikazane. ♦ Marija je upodobljena kot zagovornica vernikov pred Kristusom.	Za en pravičen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	1	♦ 3. mrtvaški ples	
	1	♦ 4. pohod in poklon sv. treh kraljev	
	1	♦ 5. sveta Nedelja	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	2	slika 3 ♦ Mrtvaški ples upodablja sprevod ljudi različnih starosti in stanov, razen kmeta (od otroka, berača, meščana ... do kralja in papeža), ki jih okostnjaki vodijo drugega za drugim proti sveže izkopanemu grobu, ob katerem sedi Smrt. Motiv nas opominja, da ne vemo ne dneva ne ure, ko bomo poklicani s tega sveta – in da smrt izbira ne glede na starost, položaj ... (pred smrtjo smo vsi enaki). Memento mori.	
	2	slika 5 ♦ Sv. Nedelja kaže stoječega, frontalno upodobljenega Kristusa trpina s poudarjenimi ranami. Okrog njega so orodja mučenja in upodobitve del, ki so prepovedana ob nedeljah in praznikih, saj z njimi mučimo Kristusa in mu vedno znova prizadejamo bolečino (različna dela ali neprimerne zabave).	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.6	2	dve od: ♦ Žanr se kaže v videzu in spremstvu sv. treh kraljev (prizor spominja na tedanje plemiške sprevode). ♦ Opaziti je poklice, kot so kuhar, sokolar, dvorni norec ... ♦ Spremljajo jih lovski psi. ♦ Oblečeni so modno. ♦ Na žanrskost prizora spominjajo tudi radovedneži – kmetje, ki opazujejo sprevod.	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.7	2	dve od: ♦ 3. Hrastovlje ♦ 4. cerkev sv. Primoža in Felicijana nad Kamnikom ♦ 5. Crngrob	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Skupno število točk: 60

Izpitna pola 2

1. naloga: Portret v 19. stoletju

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Portret se zgleduje po konjeniških portretih vladarjev in vojskovodij. ♦ Portret povečuje Napoleonov pogum in vojaške sposobnosti. 	
	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Paolina je upodobljena kot antična boginja Venera, zmagovita Venera (Venus Victrix). ♦ Portret poudarja lepoto in eleganco upodobljenke. 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ Gre za idealizirani portret.	
	1	♦ Take upodobitve povečujejo odlike upodobljenecv, utrjujejo njihovo javno podobo in prestiž.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ meščani, trgovci	
	1	♦ Portreti poudarjajo uspešnost in bogastvo meščanov, vrline portretirancev, izobraženost in omikanost, poudarjajo vrednote urejenega doma in družine, pomembnost naslednikov, zvestobo družini in domu, prenašanje aristokratskih navad v meščansko okolje.	
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ svetla polakirana površina slik, tanki lazurni nanosi na površini ♦ jasno izrisane podobe upodobljenecv z idealiziranimi obrazi ♦ natančno naslikane teksture materialov oblačil in pohištva 	Za en pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	slika 4 ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Tominc deluje vedrega značaja in nekoliko samovšečno. ♦ Portret izraža neko samozavest in uspešnost umetnika obrtnika. ♦ Portret natančno kaže avtorjev zunanji videz, kaže umetnikovo sproščenost (razprta srajca), veseljaštvo (kozarec vina s steklenico in trto), v rokah drži piščal, v ozadju vidimo štafelaj. 	
	1	slika 5 ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika kaže zamišljenega umetnika, deluje asketsko in meditativno. ♦ V pogledu razberemo zaskbljenost in stisko. ♦ Umetnik deluje negotovo in dvomeče. 	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	♦ Ivana Kobilca	
	1	ena od: ♦ Pariz ♦ Berlin ♦ Sarajevo ♦ Dunaj ♦ München	
	1	♦ realizem	
Skupaj	3		

2. naloga: Realizem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	2	♦ Na sliki je videti najrevnejši sloj na robu družbe: to so delavci, kmetje, uradniki. V nabito polnem vagonu sedijo starka, doječa mati, otrok. ♦ Opazna je družbena kritika – gre za ljudi brez socialnih pravic, delajo za preživetje, dokler zmorejo, od otroštva do smrti.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	2	♦ slika 2: portret ♦ slika 3: žanr	Za vsako pravilno navedbo 1 točka, skupaj 2 točki.
	1	♦ slika 2: Anton Ažbe	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ München	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ na sliki 2 so barve temne, prevladujejo rjavkasti toni, medtem ko so na sliki 3 barve svetle, osončene, posnemajo dejansko naravo	
	1	♦ plenerizem – slikanje na prostem, vpliv impresionističnih del	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	♦ fotografije	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	1	♦ (javni) spomenik	
	2	♦ slika 4: Spomenik dr. Franceta Prešerna ♦ slika 5: Spomenik Valentina Vodnika	Za vsako pravilno navedbo 1 točka, skupaj 2 točki.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.7	1	♦ relief	
	1	♦ slovo Črtomira in Bogomile	
	1	♦ iz Prešernovega Krsta pri Savici	
Skupaj	3		

3. naloga: Ekspresionizem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	ena od: ♦ (lat.) izraz, iztisnjenje ♦ ekspresivno pomeni polno izraza, izrazit, izrazen, močan, ganljiv	
	1	ena od: ♦ ekspresionistično delo posega po deformiranih oblikah, skozi katere poskuša predstaviti svoj odnos in čustvovanje do predstavljene vsebine ♦ ekspresionistično delo vsebuje prekinjene linije ♦ ekspresionistično delo vsebuje čvrste, močne barve	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	♦ Vincent van Gogh	
	1	ena od: ♦ To je slikar z dinamičnimi, sunkovitimi potezami, ki so razvidne iz debelih nanosov barve. ♦ V delo je vključeval psihološke prvine čustvenega doživljanja, ki narekuje grobe linije, poteze in deformacijo motiva. ♦ Barvo je včasih podrejal osebnemu simbolizmu in lastnemu doživljanju motiva.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	ena od: ♦ Gibanje skuša prelomiti s tradicijo. ♦ Gibanje zavrača takratno meščansko družbo in s tem tudi tradicionalno umetnost. ♦ Išče neke nove rešitve in resnico.	
	2	dve od: ♦ Nastal iz občutja kaosa, protesta zoper meščansko družbo, njeno tehnično civilizacijo, vojno. ♦ Namesto realističnega upodabljanja resničnosti naj bo umetnina človekov duhovni izraz, izraz njegovih teženj k višjemu idealu, čisti etiki, bratstvu, novi družbi, religioznosti, skupnosti ... ♦ Hoteli so ustvariti most v prihodnost, v novo vrsto umetnosti, navdihnjeni s primitivno afriško in srednjeveško umetnostjo, so uporabljali odebeljene, zalomljene, zašiljene oblike in nenaravne barve. ♦ Zaznamuje ga silovito izražanje umetnikovih osebnih duševnih stanj (občutkov, strasti, nemira ...), čemur se podredita barva in oblika. ♦ Osvobajanje emocij in instinktov z likovnimi sredstvi, svobodna izbira barv osvobodjene opisnosti, izrazna gesta (poteze, madeži, linije ...) izraz notranje subjektivne dinamike, motivi realnega sveta preoblikovani in deformirani, odkrivanje potisnjene sveta strahu, groze, obupa.	Za en pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	ena od: ♦ Dresden ♦ Berlin ♦ München	
	1	ena od: ♦ Most/Die Brücke ♦ Modri jezdec/Der Blaue Reiter	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	ena od: ♦ Slikar se je predstavil ogrnjen v kopalni plašč v svojem ateljeju, s paletjo in čopičem, v ozadju vidimo ženski model v spodnjem perilu, ki sedi na postelji. ♦ Poudarjeni sta čutnost in intimnost prizora, napol nagi slikar s poudarjenimi čutnimi ustnicami in napol slečenim modelom. ♦ Poudarjena je vloga umetnika, ki se svobodno predaja svojim instinktom in emocijami, kar poudari z intenzivnimi svetlimi barvami oranžne in rdeče.	
	1	ena od: ♦ Umetnik z votlo lupino predstavlja težnjo po duhovnem vzgonu in notranji preobrazbi. ♦ Upodobitev kaže ujetost v človeški zamejenosti in stremljenje k poduhovljenosti. ♦ umetnik se kaže kot mistično in poduhovljeno bitje, polno notranjih napetosti.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.6	1	♦ Zadnja večerja	
	1	♦ nabožna umetnost	
	1	♦ brata Kralj/France in Tone Kralj	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.7	1	♦ abstraktni ekspresionizem/ barvni ekspresionizem	

4. naloga: Prepoznavanje umetniških del, 20. stoletje

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ futurizem	
	1	♦ ekspresionizem/fauvizem	
	1	♦ kubizem	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	2	♦ konstruktivizem ♦ socializem/komunizem	
	2	♦ Avgust Černigoj, ♦ ena od: Moderna galerija Ljubljana, Lipica, Galerija Avgusta Černigoja	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	2	dve od: ♦ funkcionalizem ♦ naslon na antično in renesančno arhitekturo ♦ naslon na kraško stavbno tradicijo ♦ tektonskost ♦ uporaba lokalnih materialov	Za en pravičen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ Marcel Duchamp	
	1	♦ iz pisaarja/iz porcelana	
	1	♦ da je vsak predmet, postavljen v drug kontekst, lahko umetniško delo	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	♦ A. Calder	
	1	♦ mobil/mobile	
	1	♦ gibanje, spremenljivost kompozicije	
Skupaj	3		

5. naloga: Kiparstvo 20. stoletja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ poljub ♦ ženski akt ♦ žanr ♦ portret ♦ otroška igra 	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	♦ Henry Moore	
	1	♦ poenostavljanje oblik	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ rodna Anglija ♦ narava ♦ družina ♦ starodavne kulture (Kikladi, Mehika) ♦ kubizem ♦ nadrealizem 	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ različne vrste papirja ♦ tekstil, kovina ♦ žica ♦ pleksi steklo ♦ plastika ♦ aluminij 	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	1	♦ afriška umetnost, domorodske maske	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ poenostavljen oblik ♦ osebna izrazna likovna govorica posameznega avtorja ♦ figuralika je stilizirana ♦ abstrahirana ♦ ni detajlov ♦ različna obdelava kiparskih površin 	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	♦ OHO	
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ vključitev novih materialov in povezava različnih medijev ♦ ustvarjajo performance, land art ♦ happening ♦ pojem umetnine je zamenjan z artiklom ♦ dela niso trajna ♦ opozarjajo na lepoto uporabnih predmetov 	Za en pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Skupno število točk: 60

DEL B**Navodila za ocenjevanje**

Navodila za ocenjevanje so pripravljena v skladu s poglavjem 3.2 »Tipi nalog in ocenjevanje« in z merili ocenjevanja posameznih delov izpita, ki so objavljena v poglavju 3. 3. 2 v Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo 2014 – Umetnostna zgodovina).

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o izbranem likovnem delu	ime umetnika, naslov izbranega likovnega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost in umestitev v slogovno obdobje	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	navedena ni nobena od oblikovnih lastnosti likovnega dela	0 točk	4 točke
	opis motiva in navedba ter opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (barva, svetloba, perspektiva, prostornina, masa) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva	1–2 točki	
	navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in strukturo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom	3–4 točke	
3. vsebinska razčlemba	navedena ni nobena od vsebinskih lastnosti likovnega dela	0 točk	4 točke
	opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	
	natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna	3–4 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost; primerjava spomenikov	naveden ni nobeden od zahtevanih elementov	0 točk	4 točke
	pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano likovno delo; razlaga in primerjava nista jasni	1–2 točki	
	celovita navedba okoliščin in smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi ter jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna	3–4 točke	
5. opredelitev odnosa do likovnih del	odnos do likovnih del ni naveden	0 točk	4 točke
	zapis odnosa o izbranih likovnih delih	1–2 točki	
	smiselna opredelitev odnosa do izbranih likovnih del z utemeljitvijo	3–4 točke	

Skupno število točk: 20

Izpitna pola 1

6. naloga

EO	Rešitev
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ štiri od: ♦ Miron ♦ Metalec diska ♦ ok. 460–450 pr. n. št. ♦ orig. bron, kopija marmor ♦ orig. ulivanje, kopija klesanje ♦ naravna velikost, v = 155 cm ♦ Rim, Museo Massimo alle Terme ♦ klasično grško kiparstvo
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Obla samostoječa plastika mladega atleta v gibanju, kar največji mogoči zasuk okrog osi, desna noga se krepko upira v tla, s prsti leve noge se od njih odganja, saj je s telesom močno nagnjen naprej in od pasu navzgor do skrajnosti zasukan okrog svoje osi. Temu primerno ima levico iztegnjeno preko desnega kolena, desnico pa daleč nazaj in navzgor. V tej roki drži disk. ♦ Predstavljen je v trenutku najskrajnejšega zasuka, tik preden bo vrgel disk. ♦ Celotno telo je zelo plastično oblikovano, izdelano z vseh strani. ♦ Vse mišice so do skrajnosti napete in zelo poudarjene. ♦ Posamezni detajli, kot so lasje, so še idealizirani in s tem podrejeni starejšim vzorcem. ♦ Kompozicija telesa razbija blok. Kompozicija je diagonalna, zelo dramatična. ♦ Svetloba je enakomerno razporejena po vsem telesu. ♦ Kip je mojstrska študija mišične napetosti in gibanja.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Upodobljen je gol mladenič idealne postave. Mlad moški je bil osrednji motiv grške umetnosti. ♦ Metalec diska spada v vrsto upodobitev atletov, kiparske ikonografske teme, ki je bila zelo priljubljena v klasičnem obdobju grške umetnosti. ♦ Kipi so nastajali zato, da so krasili tempeljske četrti, športne stadione in mestne trge. ♦ Po vsej verjetnosti je bilo atletovo golo telo posneto po resničnem športniku, zmagovalcu olimpijskih ali kakih drugih tekmovanj. ♦ Metanje diska je bila ena izmed disciplin peteroboja na olimpijskih igrah. Training pentatlona (poleg metanja diska še skok v daljavo, metanje kopja, tek in rokoborba) je bil tudi del vojaškega urjenja. ♦ Atletska telesa pentatloncev so veljala za najlepša in skladnejšega od teles atletov, ki so se urili samo v eni disciplini.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Miron je poleg Poliklejta in Fidije najznamenitejši kipar klasične dobe grškega kiparstva. ♦ Upodobitev dinamičnosti telesa je bila za tisti čas novost in je bogato odmevala v helenizmu in rimskem kiparstvu, ko so kopirali grška dela (poznamo več kot 20 rimskih kopij tega kipa). ♦ Kasneje so se pri grških kipih navdihovali visokorenesančni (Michelangelo), manieristični (Giambologna) in baročni kiparji (Bernini). ♦ Pri Mironu so v antiki občudovali pretehtane proporce in realistični čut. ♦ Miron je bil eden prvih, ki je pri oblikovanju teles upošteval grški kanon (velikostna razmerja) 1 : 7. Grki so bili namreč prepričani, da se je treba izogniti grobostim in nepravilnostim iz narave ter z uravnoteženo simetrijo in pravnimi razmerji kazati duševno lepoto. ♦ Kip je prva znana serpentinasta, vijajna kompozicija. ♦ Miron je delal skoraj izključno v bronu in je najbolj zaslovel prav z upodobitvami atletov, med katerimi je rimski zgodovinar Plinij poudaril in hvalil prav Discobola. ♦ Metalec diska je stvarna oseba in je v antiki veljal za prototip moške lepote, David pa je svetopisemska oseba in v tem primeru simbol zmagovitih Firenc. ♦ Metalec diska je upodobljen v akciji, David pa že po boju. Za prvega ne vemo, kako se je uvrstil, za Davida pa vemo, da je zmagal, saj mu ob nogah leži odsekana glava nasprotnika Goljata. ♦ Oba sta gola moška akta, le da ima David še fantazijski klobuk in škornje. ♦ Metalec diska je do skrajnosti zasukana figura, pri Davidu pa je le rahel zasuk telesa. ♦ Obe telesi sta polnoplastični in realistično oblikovani. ♦ Oba sta čustveno zadržana, David celo rahlo sramežljiv, sta sama v sebi vsebinsko zaključena. ♦ Prav z Davidom se začne obujati antika in to je prvi akt po antiki. ♦ Pri Davidu so erotični poudarki, pri Metalcu diska jih ni. ♦ Metalec diska je odrasel moški, David najstnik (efeb.)
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ bratje Limbourg ♦ Sijajni horarij vojvode Berryjskega ♦ 1413–1416 ♦ iluminacija na pergamentu/miniaturno slikarstvo/rokopisno knjižno slikarstvo ♦ posamezna iluminacija 24,1 x 15,3 cm (majhen format) ♦ Musee Conde, Chantilly, Francija ♦ mednarodni gotski slog (pozna gotika)
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ V Sijajnem horariju so najlepše iluminacije, ki prikazujejo 12 mesecev: za kateri mesec gre, razberemo iz zodiakalnih znamenj, naslikanih v nebesnem polkrogu s Sončevim vozom nad pravokotnim prizorom mesečnega opravila. ♦ Pod obokom neba so naslikana značilna opravila za tisti mesec – natančno je upodobljena tudi krajina, v kateri v ozadju lahko vidimo enega od vojvodovih gradov. ♦ Naslikani so številni realistični detajli, ki prepričljivo pripovedujejo o vsakdanu plemičev in kmetov. ♦ Perspektiva je ukrivljena. ♦ Plemiške osebe so večinoma idealizirane, kmetje pa so naslikani realistično. ♦ Na renesanso spominjajo pozornost do naravnih pojavov: natančni detajli narave (npr. zimske sape), rastlin, živali in ljudi. ♦ Barve so bogate, zelo natančno so upodobljeni oblačila in stavbe v ozadju.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Horarij je srednjeveški molitvenik za premožne laike, v katerem so zbrane molitve za vsako uro dneva posebej. ♦ Sijajni horarij vojvode Berryjskega je zelo bogato iluminiran rokopis, nastal je za brata tedanjega francoskega kralja Jeana de Berryja. ♦ V Sijajnem horariju vojvode Berryjskega dvanajst upodobitev mesecev predstavlja koledarski del molitvenika. V srednjem veku je bilo običajno prikazovanje mesecev z značilnimi opravili. ♦ V delu bratov Limbourg so predstavitve mesecev vsebinsko celovite kompozicije, sestavljene iz arhitekturnih vedut, figuralnih skupin in krajin, ki odsevajo raznolikost letnih časov. ♦ Prevladujejo žanrski prizori, značilni za posamezen mesec. ♦ Na upodobitvah opazujemo življenje plemstva in kmetov. ♦ Iz detajlov lahko razberemo veliko dejstev o takratnem življenju, ki je prikazano precej idealizirano. ♦ Vse razkošne stavbe so prepoznavne – gre torej za vedute. ♦ Januar prikazuje vojvodo pri pojedini na praznik sv. treh kraljev: vojvoda je portretno prikazan, nosi imenitno oblačilo, obkrožajo ga dostojanstveniki, ki mu prinašajo darila, njegovi služabniki in vojvodovi najljubši psi. Plemiči so upodobljeni v razkošni notranjščini, v ozadju je videti tapiserijo, vojvoda pa sedi pred kaminom. ♦ Februar kaže življenje na kmetih, ki je kljub revni notranjščini (kmetje se grejejo ob ognju) nekako idealizirano, saj revščine tistega časa ni opaziti (imajo kurjavo, sušijo rezervna oblačila, hlevi so polni drobnice, imajo golobnjake ...).
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Sijajni horarij vojvode Berryjskega je nastal za brata tedanjega francoskega kralja, Jeana de Berryja. Delo je nastalo v srednjeveškem skriptoriju, ki so ga vodili bratje Limbourg. Za pozni srednji vek velja, da so se skriptoriji selili iz samostanov v cehovske delavnice in postali družinska obrt. O bratih ne vemo veliko. Živel so v flamski pokrajini Limbourg v umetniški družini. V začetku 15. stoletja so se po očetovi smrti s severa Nizozemske preselili k stricu Jeanu Malouelu v Pariz, kjer so kasneje ustvarjali za vojvodo Berryjskega (stric je bil dvorni slikar Filipa Drznega). Najbolj nadarjen je bil Pol. Menda so umrli mladi, stari manj kot 30 let, vsi zaradi epidemije kuge leta 1416 – iluminacije je po njihovi smrti dokončal Jean Colombe. Pred Sijajnim horarijem so bratje Limbourg za vojvodo Berryjskega izdelali še en čudovit rokopis, Belles Heures. ♦ Sijajni horarij je leta 1410 naročil vojvoda Berryjski, brat francoskega kralja Karla V. Bil je eden največjih ljubiteljev in poznavalcev umetnosti, ki je slovel po svoji zapravljenosti. Umril je istega leta kot bratje (1416) in menda ni imel več dovolj denarja za veličasten pogreb. ♦ V Giottovi padovanski kapeli Scrovegni, ki jo vidimo na slikah 2 in 2 a, freske govorijo o svetopisemskih osebah, o življenju Marije in Jezusa. Freske so nastale kakih 110 let pred Sijajnim horarijem. Obe deli sta nastala v gotiki. Upodobljeni prizori v kapeli so torej veliko večji od tistih v iluminiranem rokopisu in skupaj merijo 700 m² površine.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ V nasprotju z žanrskimi prizori značilnih mesečnih opravil (vsakdanjika) v rokopisu v kapeli opazujemo freske, ki govorijo o Marijinem življenju, Kristusovi mladosti in delovanju, o njegovem trpljenju, smrti in vnebohodu. Najnižji pas prikazuje naslikani kipi krščanskih kreposti in pregreh. Celota poslikav v kapeli simbolno prikazuje zgodovino človeškega odrešenja. ♦ Obema umetninama so skupni občutek za detajle, bogata pripovednost, zelo razkošne barve (bogati odtenki slednjih kažejo na premožnost obeh naročnikov). ♦ V obeh umetninah sta tudi portreta njunih naročnikov, Jeana de Berryja in Enrica Scrovegnija. ♦ Na zahodni steni kapele je Poslednja sodba, na kateri kot donator nastopa Enrico Scrovegni, bogati padovanski trgovec in bankir, ki kapelo posveča Devici Mariji in Padovi z željo, da bi odrešil svojega očeta Rinalda (tega je Giotto sodobnik Dante Alighieri v Božanski komediji postavil v pekel). Tako obliko portreta z modelom imenujemo dedikacijski portret. ♦ Vojvoda Berryjski je na slavnostni pojedini upodobljen kot mož s kučmo v modrem brokatnem plašču, okrašenem z zlatimi vzorci – za njim je kamin z zaslonom, ki likovno učinkuje kot sij, ki vojvodo izloča iz množice dvorjanov in služabnikov. ♦ V kapeli in horariju so prizori prostorsko in kompozicijsko dobro premišljeni, so zelo pripovedni. ♦ Giotto je obvladal prostorsko iluzijo: njegove figure so povezane s prostorom, celota deluje poenoteno. Draperije so mehko oblikovane. Opaziti je tudi psihološki realizem upodobljenih oseb. Gledalcu se zdi, kot da je vključen v dogajanje. ♦ Pri Sijajnem horariju je realizem še prepričljivejši: bratje iz Limbourga so dodali materialno resničnost predmetov; z dokumentarno natančnimi podobami vojvodovih gradov so upodobili resničen prostor (ta pri Giottu še deluje kot kulisa). Bratje Limbourg so Giottove slikarske dosežke oplemenitili z nizozemskim realizmom. ♦ Sijajni horarij vojvode Berryjskega ni vplival na razvoj umetnosti, ker je ostal v zasebni lasti (gl. N. Golob, Umetnostna zgodovina na maturi). ♦ Sijajni horarij je po letu 1410 naročil brat francoskega kralja Karla V. Jean de Berry. Veljal je za enega največjih poznavalcev umetnosti in bil pomemben naročnik, ki je zbiral številna umetniška dela in knjige. Iluminacije Sijajnega horarija so odličen primer mednarodnega gotskega sloga z začetka 15. stoletja. Rokopis je vrh tega slikarstva in je vplival na razvoj renesanse v Franciji in drugih severnih deželah (na flamske mojstre 15. stoletja) (gl. N. Zgonik in drugi, Umetnostna zgodovina: Izbrani temeljni spomeniki za splošno maturo). ♦ Votivna kapela Scrovegni je edini ohranjeni del nekdanje palače istoimenskega padovanskega bankirja. Ker stoji na mestu, kjer je bil nekoč rimski amfiteater, nosi tudi ime Cappella dell' Arena. Poslikava kapele pomeni Giottovo umetniški vrh (pred tem je slikal v cerkvi sv. Frančiška v Assisiju). To je prvo Giottovo delo, ki ga lahko zanesljivo datiramo. Giotto je že v življenju dosegel izjemno slavo (o njem piše celo Giovanni Boccaccio v svojem Dekameronu). Velja za prelomno osebnost v razvoju zahodnoevropskega slikarstva. ♦ Giotto je prvi slikar, ki je upodobil prostor v tretji dimenziji s perspektivnimi pomagali – prispeval je k razvoju realizma. Velja za mojstra freske, vplival je na številne kasnejše italijanske slikarje (tudi renesančne).
5	♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ <i>Panteon</i> (Pantheon) ♦ 118–125 n. št. ♦ $v = 2r = 43,2$ m (monumentalna arhitektura) ♦ Piazza della Rotonda, Rim ♦ starorimska umetnost
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Je svetišče, na krožni osnovi prekrito z ogromno kupolo. ♦ Centralno zasnovana stavba. Iz dveh delov: v tlorisu pravokotnik preddverja in krog notranjščine. ♦ Višina stavbe od tal do temena kupole je enaka premeru rotunde, je 43,2 m. ♦ Notranjščina je iz dveh delov, geometrijskih teles, iz valja in polkrogle. ♦ Valj nosi kupolo, na vrhu odprto z okroglo odprtino, okulusom, z 8,14 m premera. ♦ Okulus je edini vir svetlobe v notranjščini, ko so vhodna vrata svetišča zaprta. ♦ Stena valja deluje masivno, statično in izolira notranji prostor od zunanjega. ♦ Razmerja stavbe so čista in enostavna, matematično natančno izdelana notranjost. ♦ Notranjost kupole krasijo kasete, nekdanj modro obarvane, ki se postopno, v petih koncentričnih krogih zmanjšujejo proti okulusu. Ustvarjena je iluzija odmaknjene višine. ♦ V notranjščini člani polno steno osem polkrožnih in pravokotnih niš s po dvema stebroma. Prvotno so v njih stali kipi antičnih božanstev. ♦ Stene in niše so obložene z raznobarnim marmorjem, travertinom, granitom in porfirjem. ♦ Gradnja v celoti je iz betona.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Panteon (iz grščine pan = vsi in theos = bog) je svetišče, posvečeno sedmim planetarnim božanstvom, planetom po geocentričnem sistemu: Soncu, Luni, Marsu, Merkurju, Jupitru, Veneri in Saturnu. ♦ Kupola je simbol nebesnega svoda, kjer domujejo božanstva. ♦ Panteon je dal zgraditi rimski cesar Hadrijan kot simbol univerzalnosti, večnosti rimskega imperija. ♦ Je statičen prostor, ki gledalca usmerja v bistveno, v središče; je zgled starokrščanskim cerkvam, kapelam, mavzolejem in krstilnicam. ♦ Arhitektura je monumentalna.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Panteon je najbolje ohranjena antična stavba v Rimu. Postavil ga je Mark Agripa, Avgustov zet, kot dinastični spomenik. Svetišče je obnovil in do tal predelal ter mu dal današnji videz cesar Hadrijan v prvi polovici 2. stoletja. Tempietto je nastal po naročilu španskega kraljevega para kot martirij, ki obeležuje kraj smrti svetega Petra. ♦ Tempietto je zasnoval renesančni arhitekt Donato Bramante, prvi arhitekt nove bazilike svetega Petra. ♦ Panteon je edino antično svetišče, ki je vseskozi ostalo prostor bogoslužja in bilo v zgodnjem krščanstvu spremenjeno v cerkev. Tempietto je krščanska votivna kapela. ♦ Obe stavbi sta središčno zasnovani, tloris je v obliki kroga. ♦ Obe stavbi vsebujeta antične elemente: kasetiran strop, kupola, stebni redi. ♦ Panteon ima korintski stebni red, Tempietto toskanski stebni red. ♦ Panteon ima narteks, Tempietto ima kolonado stebrov. ♦ Obe stavbi dajeta vtis mogočnosti, ne glede na velikost.
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

Izpitna pola 2

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Francesco Robba ♦ Vodnjak treh kranjskih rek ali Robbov vodnjak ♦ 1743–1751 (sredina 18. st.) ♦ marmor, v = 13 m (velike mere) ♦ Mestni trg, Ljubljana (izvirnik hrani Narodna galerija, Ljubljana) ♦ barok
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ <i>Vodnjak treh kranjskih rek</i> ali po kiparju imenovan <i>Robbov vodnjak</i> stoji na trgu pred ljubljanskim Magistratom v stičišču treh mestnih osi, Stritarjeve ulice, Ciril-Methodovega in Mestnega trga. Prilagojen je terenu, postavljen na »sotočje« treh ulic in s tristrano zasnovo ter postavitvijo v prostor dopolnjuje srednjeveško urbanistično ureditev mesta. ♦ Sestavljen je iz več osnovnih delov: stopničasto dvignjene ploščadi na osnovi dvanajstkotnika, bazena, treh moških postav z vrči v rokah in obeliska v sredini, ki sega v višino. ♦ Celoto vodnjaka obvladuje število tri: tri moške figure (personifikacije rečnih božanstev), tristrani obelisk s porezanimi vogali, bazen v obliki trilistne deteljice z vrisanim trikotnikom. ♦ Temeljna misel je menjava organičnih in geometričnih oblik. ♦ Učinkovita je uporaba barve petih vrst raznobarvnega naravnega kamna. ♦ Marmorna površina je gladka, spolirana. ♦ Je celostna umetnina, kjer se arhitektura in kiparstvo dopolnjujeta z ambientom, kar je obogateno z zvočnimi učinki žuboreče vode v bazenu. Voda je podrejena arhitekturnemu in kiparskemu delu in teče v ozkih curkih iz velikih vrčev in vodnih živali. ♦ Ne glede na funkcionalno nalogo vodnjaka, oskrbo z vodo, je Robba ustvaril visoko estetsko celoto. ♦ Je arhitekturno-kiparska celota, ki oblikuje značilno mestno veduto.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Osrednji poudarek so gole moške figure v pokončno sedečem položaju z ovito draperijo okoli bokov in vrči v rokah. ♦ Umeščene so vsaka ob porezan rob tristranega obeliska v vodnjaku. ♦ Med seboj so si podobne, so gole, ovite s skromno draperijo, z eno nogo stojijo na ribah, ena na delfinu in dve na sladkovodnih ribah, z drugo pa na skali. ♦ V rokah držijo posode, iz katerih teče voda. Moške obdaja skalovje, prepleteno z rastlinjem, tudi z vinsko trto. ♦ Tri moške figure so prepoznavne kot rečna oz. vodna božanstva in predstavljajo personifikacije treh rek osrednje Slovenije: Ljubljanice, Krke in Save, morda tudi tri teritorialne enote vojvodine Kranjske: Gorenjsko, Dolenjsko in Notranjsko.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Francesco Robba je bil Benečan in je po šolanju pri beneškem kiparju Pietru Baratti prišel v Ljubljano. Postal je ljubljanski meščan in najpomembnejši ljubljanski kipar. ♦ Deloval je v berninijevski tradiciji in je črpal iz beneškega kiparstva. ♦ Je največji umetnik baroka na Slovenskem in je pomagal uveljaviti Ljubljano kot pomembno umetniško središče. ♦ Vodnjak je nastal sredi 18. stoletja, med veliko prenovo Ljubljane. ♦ Velja za simbol Ljubljane in njene vodilne vloge na Kranjskem. ♦ Henry Moore je angleški kipar 20. stoletja, ki je ustvarjal v več umetnostih smereh: kubizem nadrealizem, abstrakcija. Njegovo kiparsko delo Kralj in kraljica je iz bron, izdelano v večih odlitkih. Dela so umeščena v krajino ali galerijski prostor. Baročni Robbov vodnjak je izdelan iz različnih vrst raznobarvnega kamna, marmorja, njegova postavitvev je premišljena. ♦ Kompozicija Robbovega vodnjaka je piramidalna. To baročno arhitekturno-kiparsko delo sestavlja več delov: stopnice, bazen, skale, tri osebe, obelisk. Moorov kip je simetrično oblikovan, dve figuri sedita na klopi in sta v popolnem ravnotežju. ♦ Telesi kralja in kraljice sta postavljeni frontalno, v sedečem položaju, na klopi, sta statični v nadnaravni velikosti, medtem ko zasnova Robbovega vodnjaka od gledalca zahteva pogled od vseh strani. Tako moramo vodnjak obhoditi in celota skupaj z vodo deluje dinamično in slikovito. ♦ Tlorisna zasnova vodnjaka izraža premišljeno postavitvev celote na stičišču treh ljubljanskih ulic, medtem ko je Moorovo kiparsko delo večkrat reproducirano in so kraji postavitve različni. ♦ Tri figure na Robbovem vodnjaku predstavljajo personifikacije treh kranjskih rek. Moški v zrelih letih, izdelani nadrobno: bujni lasje, brada, so goli, z ovito draperijo okoli telesa in v rokah

	<p>držijo attribute, vrče. Moorov bronasti kip zanemarja podrobnosti in obrisuje samo bistvene telesne dele.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Izraz treh moških oseb na Robbovem vodnjaku je čustven, poudarjena sta melanholija in patos. Prav tako tudi sedeči figuri Kralja in kraljice poudarjata čustveno povezanost, saj njun notranji mir povezuje moža in ženo v zakonsko harmonijo. ♦ Henry Moore je menil, da je material, ki ga je izbral za svoje skulpture, namenjen temu, da telesu da obliko. V ta koncept je vključil tudi votle prostore. Tako lahko gledalec z enim pogledom zaobjame celoto, drugače od tradicionalnega oblega kiparstva, ki zahteva pogled celote z vseh strani (Robbov vodnjak).
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Claude Monet (1840–1926) ♦ Impresija, vzhajajoče sonce ♦ 1872/druga polovica 19. stoletja ♦ olje na platnu ♦ 48 x 63 cm, delo manjših mer ♦ Musée Marmottan, Pariz ♦ impresionizem
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Na sliki vidimo oddaljeno пристanišče z nekaj čolni in dimniki ter žerjavi v ozadju. Rdečkasto sonce, ki vzhaja, se raztaplja v jutranjih meglicah na nebu in zrcali v vodi. ♦ Nič na sliki ni čvrsto zarisano niti trdno oblikovano. Namesto z jasnimi obrisi je slikar zasnoval kompozicijo samo z madeži barv. ♦ Slikar je uporabil komplementarni kontrast, modre in zelene madeže je uravnotežil z rumenimi in oranžnimi. ♦ Izbral je visoko očišče, da je izločil prednji plan. Občutka poglobljajočega se prostora ni več. ♦ Najpomembnejše je ozračje prizora. Slikar je na pristanišče pogledal skozi prosojne zavese ozračja; zrak vibrira, nebo je ujeto v razporedu meglic, luč se razliva po gladini vode, barve občutimo, vse je odmaknjeno. ♦ Prostor se nadaljuje prek okvira, čas je zamrznjen v natanko tisti trenutek, ko je slika nastala. ♦ Občutenje slikarja je izraženo z barvami. ♦ Svetlobno migotanje pomagajo ustvarjati debeli pastozni nanosi. ♦ Na sliki so vidne nove kromatske strukture: na belo podlago so neposredno nanesene čiste barve. ♦ Poteze čopiča so hitre in skicozne. ♦ Slikarji začnejo slikati zunaj na prostem, <i>en plain air</i>. Tako naj bi v slikah dosegli svežino in ujeli nenadnost trenutka.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika prikazuje pristanišče z nakladalnimi doki v normandijskem mestu Le Havre. ♦ Namen slike ni prikazati konkretni motiv in vsebino. Predmet upodobitve sta edino svetloba in migetajoče ozračje z meglo, dimom in odsevi na umazani vodi pristanišča. ♦ To je preprost zapis bežečega trenutka, pogled na sonce, ki se dviguje iz hitro izginjajočih jutranjih meglic. ♦ Namesto da bi slikar pripovedoval zgodbe z likovnimi sredstvi, raje tako kakor znanstvenik eksperimentira z barvami. Njegov laboratorij je narava, opazovanje barv in svetlobe v različnih okoliščinah. ♦ Prizor prikaže kot razstavljen na barvne točke, saj nas želi opozoriti, kakšna je narava naše optične zaznave.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Monet je naslikal veduto pristanišča, v kateri ga bolj kot topografska natančnost zanima bežen svetlobni vtis jutranjega vzhajajočega sonca. Groharjeva slika je kmečki žanr, ki pa ima tudi višji simbolni pomen. Obema slikama je skupna porajajoča se jutranja svetloba. ♦ Slika 1 je nastala neposredno pred motivom, na majhnem formatu. Slika je nastala spontano, brez predhodnih skic in priprav. Poteze so hitre in skicozne. Barve so nanesene neposredno na platno, v pastoznih nanosih. Obrisi so nejasni, vsa pozornost je namenjena migotanju

	<p>odsevom na vodi in spremembam na nebu. Grohar slika v impresionistični tehniki. Zanj je značilna lopatična tehnika (polaganje barve na platno s slikarsko lopatico namesto čopičem), ki ustvari na površini slike razbrazdano površino in prikazuje ozračje dnevnega trenutka, ko se prizor dogaja. Groharjeva slika ni nastala neposredno pred motivom, ampak si je pomagal s fotografijo. Zato je njegovo delo tudi večjega formata, nastalo je zelo premišljeno in postopoma, v ateljeju.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Na delo impresionistov so vplivale nove fizikalne teorije, ki so jim omogočile še natančnejše študije barve in svetlobe. Zanimalo jih je predvsem ozračje prizorov v različnih letnih časih in delih dneva. Motiv so proučevali tudi tako, da so se večkrat vrnili k slikanju istega prizora. Moneta so izredno zanimali vodni motivi, saj ga je lom svetlobe, ki ga povzroča vodna površina, še posebno privlačil. Grohar ni slikal istih motivov večkrat, v njegovih delih prevladujejo pejzaži iz Poljanske doline in motivi kmečkega dela. V njegovih delih ni razvidno iskanje posebnih tekstur, ki bi vpijale ali odbijale svetlobo, kot so površina vode, meglice, atmosferski pojavi. Naredil je samo kopijo Sejalca, da bi pritegnil pozornost kakšnega kupca, zaradi nenehne finančne stiske. Motivno je imel nanj večji vpliv francoski realizem. Za slovenske impresioniste velja, da niso tako dosledni pleneristi, saj dela velikokrat končujejo v ateljeju in kompozicije povzemajo po fotografijah. Njihova dela ne sledijo neposrednemu realizmu optičnega pojava, ampak v njih prevlada običajno posebna svetloba, ki vzbuja posebno lirično razpoloženje (štimunga). ♦ Francoski impresionisti so zavrgli mitološke in verske vsebine, vsakršno literarnost motiva. Grohar pa se s svojimi motivi približa posebnem liričnemu razpoloženju in simbolizmu. V svojih delih velikokrat povečuje kmečko delo, zato je Sejalec lahko značilen predstavnik slovenskega naroda, saj se je v času, ko je slika nastala, velik njegov del preživljal s kmečkim delom. Sejanje je eno od značilnih jesenskih, pa tudi spomladanskih kmečkih opravil, ki ima poseben pomen, saj je od uspešne setve odvisna dobra žetev. V motivih krajine se pojavljajo značilnosti slovenskega prostora, kot so kozolci in gore. Tako je Sejalec slika, ki je od nekdaj veljala kot izraz prebujanja narodne samozavesti. ♦ Po tej Monetovi sliki je dobilo ime celotno impresionistično gibanje. To je bila skupina francoskih slikarjev, med katerimi je bil Monet vodilna osebnost. Slikar se je leta 1874 pridružil skupini 30 umetnikov, ki so na predvečer začetka uradnega vsakoletnega Salona odprli skupinsko razstavo v ateljeju fotografa Nadarja. Na njej je razstavil tudi sliko Impresija, sončni vzhod. Čeprav je bila razstava dobro obiskana, ni bila dobro sprejeta. Eden od kritikov je svoj članek naslovil Razstava impresionistov, da bi razstavljena dela označil za nedokončana. Grohar se je kot umetnik izoblikoval v umetniški koloniji, ki je nastala med letoma 1902 in 1906 v Škofji Loki. Zato predstavlja osrednjo osebnost slovenskega impresionizma, ki jo zastopajo še Rihard Jakopič, Matej Sternen in Matija Jama. Nakaj časa je obiskoval tudi slikarsko šolo Antona Ažbeta v Münchnu. Umetniki so pod imenom Umetniški klub Sava leta 1904 razstavljali na Dunaju v Miethkejevem razstavnem salonu in doživeli prvi večji uspeh. Grohar je Sejalca najprej razstavil v Trstu na 1. slovenski umetniški razstavi leta 1907, kmalu zatem, ko je slika nastala. Takoj je vzbudila pozornost pri kritiki, ki jo je opredelila kot izjemno uspešno. Šele s Sejalcem so se začele odpirati možnosti za sprejem nove, moderne umetnosti, slovenskega impresionizma, pri širši publiki. ♦ Obe skupini impresionistov na začetku doživita zavrnitev javnosti, kasneje pa postaneta uspešni. Obe osebni zgodbi umetnikov pa sta si različni. Monet doživi kasneje uspeh, Groharjevo delo pa kljub priljubljenosti Sejalca slikarju ne prinese boljše eksistence in prepoznavnosti, saj njegovo usodo prekine prezgodnja smrt. ♦ Na oba slikarja sta imela močan vpliv razvoj fotografije v 19. stoletju in slikarske opreme, kot so zložljivi prenosni štafelaji in barve v tubah.
5	♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Irwin ◆ Kapital ◆ 1990 ◆ slikarska instalacija ◆ akril na platnu, prave nagačene živali, najdeni predmeti ◆ velikost: instalacija velikih dimenzij ◆ Moderna galerija, Ljubljana ◆ postmodernizem ◆ retroavantgarda
2	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Delo je slikarska instalacija. Na galerijski steni so razvrščene slike in objekti skupine, ki pa se glede na postavitve lahko spreminjajo. Delo namreč nima stalne oblike. Vanj so lahko vključeni drugi objekti in objekti so lahko razporejeni drugače. Zato pri oblikovni analizi ne moremo zajeti celote. ◆ Pogost motiv so suprematistični križi, povzeti po delih Kazimirja Maleviča, nagačene živali in reinterpretacije umetniških del iz slovenske umetnostne zgodovine. ◆ Barve in oblike so točno take, kakršne so na slikah, ki jih povzemajo, ali take, kakršne so v resnici nagačene živali. ◆ Barvna paleta njihovih motivov pa pogosto posnema avantgardistično, ponavljajo se črno-bela-rdeča, realistično doslikani predmeti pa so upodobljeni z realističnimi barvami. ◆ Pomemben element njihovih postavitvev so masivni okvirji iz lesa in kovinskih dodatkov (bron, zlati lističi). ◆ Značilnost take prostorske postavitve – instalacije je tridimenzionalnost, združevanje arhitekturnih, kiparskih in slikarskih elementov v celoto, ki jo povezuje skupen koncept. ◆ Slike so obrtniško izpiljene, veliko pozornosti pa posvečajo uporabi drugih materialov (mešane slikarske tehnike, razni dodatki na okvirjih).
3	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Vsebina dela je večplastna, prevprašuje pa vlogo umetnosti v družbi, vlogo umetnosti v kapitalizmu. ◆ Suprematistični križi ruskega avantgardnega umetnika Kazimirja Maleviča kažejo na to, da se je skupina hotela odvrniti od zahodnega modernizma in se poskušala umestiti v tradicijo vzhodnoevropske umetnosti. ◆ Nagačene živali, kot so ruševca, orel, podlasica, polh in jelenovi rogovi, ustvarjajo učinek domačijskega okolja. S tem so hoteli pokazati, da je umetniško delo za bogataše ravno tako trofeja kot ustreljena žival. Obesijo jo na steno, da sebi zvišujejo vrednost, kažejo svojo lastno veljavo. Skupina s tem ugotavlja, da vrednost in pomen umetniškega dela vedno določa njegov kontekst. V tem primeru je njegova vrednost zbanalizirana na vrednost prestižnega objekta, ki si ga lasti družbena elita. Je ciničen pogled na kapitalizem, ki razkriva, kaj je dejanska (ekonomska) vrednost umetnine, ko to postane lovska trofeja. ◆ Pogosto reinterpretirana dela so Kobilčina Kofetarica in Groharjev Sejalec. S tem so po obdobju slovenskega modernizma, ki je bil zahodno (ameriško) usmerjen, hoteli poudariti, da se oni umeščajo v tradicijo slovenske umetnosti. ◆ Naslov dela Kapital se nanaša na istoimensko delo Karla Marxa iz leta 1867, ki je bilo eno izmed teoretičnih izhodišč socialističnega gibanja. ◆ Skupina Irwin namreč v svoja dela pogosto vnaša simbole totalitarističnih režimov, še posebno komunističnega kot pomembnega elementa slovenske zgodovine. ◆ Naslov tudi namiguje na razpravo o razvoju in pomenu umetnosti vzhodne Evrope. Namreč v obdobju modernizma sta si zahodna in vzhodna umetnost zelo različni, s tem da so pisci upoštevali le zahodno. ◆ Skupina Irwin pa z naslovom kaže tudi na to, da razume umetniško ustvarjanje kot ustvarjanje drugačnega kapitala, kulturnega kapitala.
4	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Skupina Irwin je bila ustanovljena leta 1983 in se je leto kasneje priključila širšemu umetniškemu kolektivu Neue Slowenische Kunst (NSK), ki so ga sestavljale še glasbena skupina Laibach, Gledališče sester Scipion Nasice in oblikovalski tandem Novi kolektivizem. Organizacija NSK spominja na državno sestavo. ◆ Kasneje je bil njihov umetniški projekt tudi NSK država v času, pri katerem so izdajali potne liste in odpirali veleposlaništva po vsem svetu.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Instalacija je bila prvič postavljena leta 1990 v ljubljanski Galeriji Eqrna, pozneje pa v različnih oblikah v številnih svetovnih galerijah. Zdaj je del nove postavitve stalne zbirke slovenskega modernizma v Moderni galeriji v Ljubljani. ♦ Delo je začelo nastajati tik pred razpadom Jugoslavije in se nadaljevalo prav med velikimi političnimi spremembami. To je bilo tudi obdobje, ko se je v umetnosti začel uveljavljati postmodernizem. ♦ Največ vpliva na delo skupine so imeli avantgardni umetniki, kot so suprematist Kazimir Malevič, dadaist Marcel Duchamp, Avgust Černigoj in slovenska neoavantgardna konceptualistična skupina OHO. ♦ Skupino lahko označimo kot postavantgardno, za njen način delovanja ji je uspelo uveljaviti nov izraz – retroavantgarda. Retroprincip je način delovanja z uporabo preteklih umetniških modelov. ♦ V delu Kapital skupina uporablja številne zglede iz pretekle umetnostne zgodovine, kot so dela Kazimirja Maleviča, Ivane Kobilce, Ivana Groharja in literarno delo Ivana Cankarja Skodelica kave. ♦ Organski eklekticism pomeni, da s povzemanjem in posnemanjem že obstoječih umetniških del iščejo nove načine videnja in interpretacije. ♦ Avtorji nastopajo kolektivno, v skupini, saj raziskujejo način delovanje, kakršnega so ljudem vsiljevali veliki totalitaristični režimi 20. stoletja, v katerih se je posameznik moral podrediti skupnosti in njenim interesom. ♦ Z vidika zahodnega razumevanja umetnosti, ki temelji na svobodi posameznika, taka kolektivnost uničuje umetniško svobodo. ♦ Po drugi strani so prav nekatera avantgardna gibanja 20. stoletja spočetka delovala kot kolektiv. V delih skupine se vidi želja po potrebi nadaljevanja slovenske umetnosti in edina prava pot se jim zdi nadaljevanje tradicije avantgard od Černigoja do skupine OHO. ♦ Hkrati se motivi iz slovenske tradicije (od narave odvisno kmečko življenje) mešajo z motivi nacistične in socialistične estetike ali s citati iz ruske avantgarde in visokega modernizma. S tem ko postavijo simbol v drug kontekst, opozarjajo tudi na njegovo novo vrednost, hkrati pa na močan ideološki pomen, ki ga nekateri simboli še vedno imajo. Prav zaradi uporabe nacistične ikonografije pa skupina v prvih dvajsetih letih delovanja ni bila priljubljena oz. ni bila razumljena. ♦ Pomeni pa pomemben mejnik v slovenski umetnostni zgodovini, saj prekine z modernizmom in se vrača v tradicijo slovenske umetnosti. ♦ Kompozicija IV je povsem abstraktna slika, Kapital pa figurativna. ♦ Delo na sliki 1 je instalacija, delo na sliki 2 pa slika na platno. ♦ Kandinski je razvijal notranje zakonitosti slike, njegovo načelo je, da je barva nosilec izpovedi, zato je glavni akter na sliki barva. Slika skozi barve odseva notranje razpoloženje umetnika (take slike izražajo razmišljanje, doživljanje). Abstraktne slike so odmaknjene od dogajanja v družbi. V nasprotju s tem pa je Kapital zelo družbeno angažiran. Barva ne igra nobene pomembnejše vloge. Irwini drugače od tega raziskujejo vlogo umetnika in umetnosti v družbi, vpetost umetnika v družbo, torej zunanji svet umetnika. ♦ V nasprotju s Kandinskim, ki je ustvaril svojo barvno ikonografijo, Irwini posegajo po slovenski ikonografiji 19. stoletja, nacistični ikonografiji in simbolih ruskega konstruktivizma. ♦ Drugače od Kandinskega, čigar dela so na trgu dosegala vrtoglave cene, Irwini tematizirajo sliko kot tržni predmet. ♦ Irwini kritizirajo kapitalizem, katerega pomembni del so tudi abstraktne slike, ki pravzaprav podpirajo kapitalistično ideologijo o svobodi posameznika. ♦ Kandinski je predstavnik zahodnega modernizma, na katerega so Irwini gledali kritično, saj so s svojimi deli opozarjali, da je vzporedno s tem obstajala tudi umetnost držav t. i. vzhodnega bloka. ♦ Slika 2 sodi na začetek moderne umetnosti, slika 1 pa na konec oz. že na začetek postmodernizma.
5	♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.